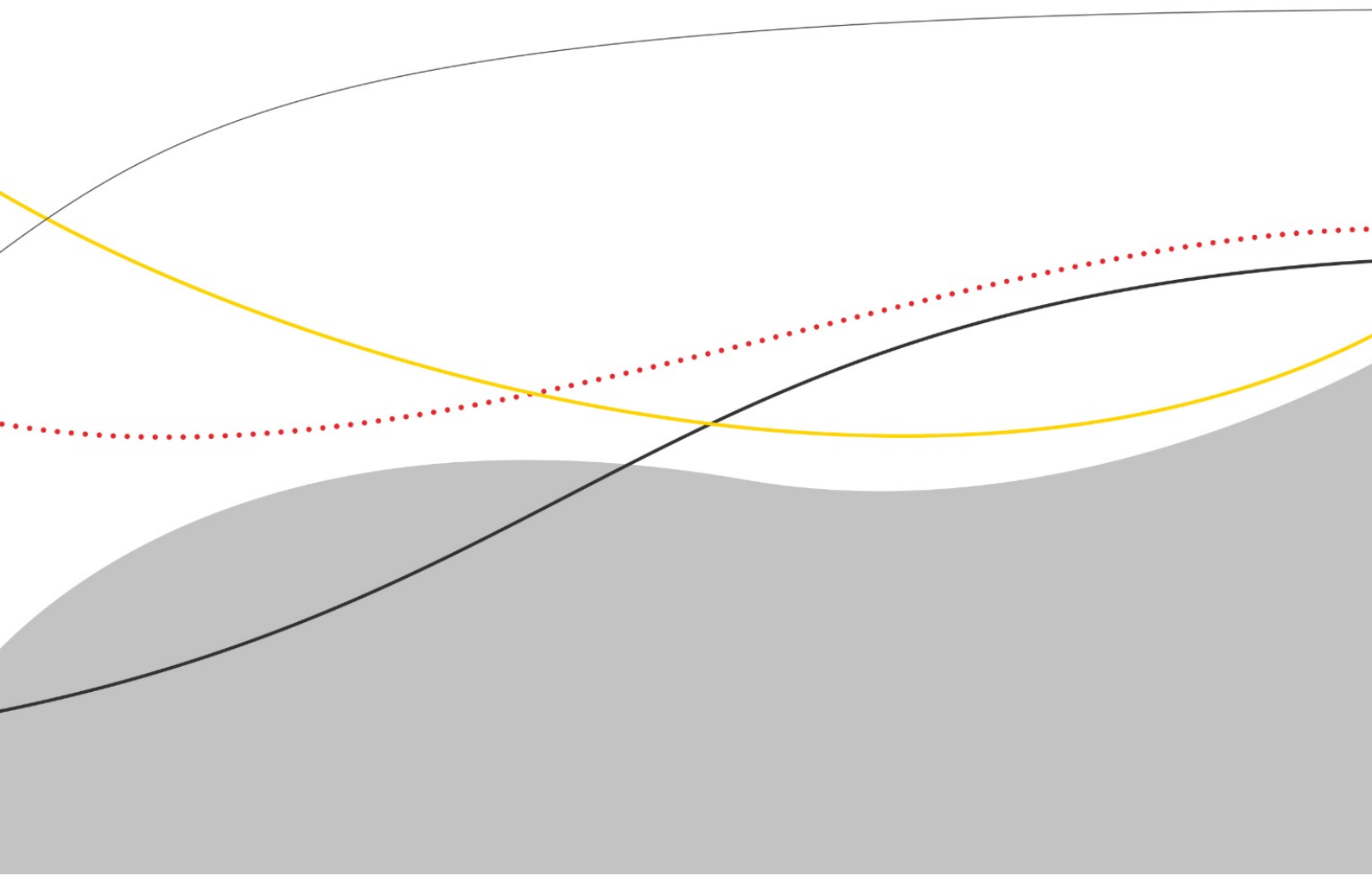

Scenarioer for økt sysselsetting i Perspektivmeldingen 2021

Eivind Breidlid, Yngvar Dyvi, Knut Ward Heimdal, Morten Petter Johansen, Arent Skjæveland, Ingeborg Urkegjerde

Scenarier for økt sysselsetting i Perspektivmeldingen 2021

Eivind Breidlid, Yngvar Dyvi, Knut Ward Heimdal, Morten Petter Johansen, Arent Skjæveland, Ingeborg Urkegjerde

Arbeidsnotat 2021/2 Finansdepartementet

Finansdepartementets arbeidsnotater belyser faglige problemstillinger med relevans for departementets arbeid, og er ikke uttrykk for politiske vurderinger eller synspunkter. Formålet med arbeidsnotatene er å underbygge departementets faglige vurderinger, og bidra til det faglige ordskiftet på departementets ansvarsområder. Godkjenning av arbeidsnotater før publisering er delegert til finansråden.

Forord

Perspektivmeldingen 2021 drøfter langsiktige utfordringer for offentlige finanser. Offentlige finanser og bærekraften i velferdsordningene utfordres i årene fremover av en økende andel eldre, samtidig som petroleumsinntektene ventes å avta og pensjonsfondet snur fra å vokse raskere til å vokse saktere enn resten av økonomien. Om få år anslås derfor statens utgifter å øke raskere enn inntektene, og frem mot 2060 anslås det å være et udekket finansieringsbehov over statsbudsjettet på om lag 5 mrd. kroner årlig.

Det er et ubetinget gode at vi lever lenger. Det er et tegn på at vi har lykket med å skape gode og trygge levevilkår. Samtidig blir det relativt sett færre i arbeidsdyktig alder til å ta hånd om pleietrengende og eldre, og til å skape verdiene som skal betale for økende utgifter til folketrygden og helse- og omsorgstjenester. Høy sysselsetting utfordres også av at vi har fått flere nye innbyggere fra land med dårligere tilgang på utdanning og lavere arbeidsdeltakelse. Mange står dessuten utenfor arbeidsstyrken på ulike helserelaterte ytelser. Velferdsordningene er basert på at forholdet mellom de som yter og de som mottar, ikke kan bli for skjevt.

Det store potensialet som ligger i høy sysselsetting og god ressursbruk, kan illustreres med scenarioer, slik det er gjort i kapittel 8 i Perspektivmeldingen 2021. Scenarioene er fremskrivninger av økonomien for å belyse konsekvensene av ulike hendelser og valg, og er ikke ment som prognoser. Enkelte scenarioer kan kreve betydelige endringer i virkemiddelbruk, noe som nødvendigvis tar tid å utrede og gjennomføre.

Beregningene i scenarioene illustrerer hvordan og i hvilken grad økt sysselsetting kan bidra til at offentlige finanser og velferdsstaten blir mer bærekraftig. Økt sysselsetting gir både økte skatteinntekter og i mange tilfeller reduserte trygdeutgifter, og er derfor særlig gunstig for å styrke velferden og bedre budsjettbalansen. Det er også viktig for den enkelte som kommer i jobb, siden arbeid er kilde til inntekt, fellesskap og læring. Beregningene viser at det er særlig gunstig for offentlige finanser hvis vi lykkes med å redusere antall uføretrygdede, redusere sykefraværet, få flere over fra deltid til heltid, få flere eldre til å stå lenger i arbeid og få flere innvandrere i arbeid. Økt arbeidsdeltakelse vil styrke velferden og budsjettene og er viktige skritt for å kunne opprettholde de offentlige velferdsordningene i fremtiden.

Dette arbeidsnotatet gir en nærmere bakgrunn for og en teknisk dokumentasjon av scenarioene som er omtalt i avsnitt 8.3 i Perspektivmeldingen 2021.

April 2021

Hans Henrik Scheel

Finansråd

Scenarier for økt sysselsetting i Perspektivmeldingen 2021

Eivind Breidlid, Yngvar Dyvi, Knut Ward Heimdal, Morten Petter
Johansen, Arent Skjæveland, Ingeborg Urkegjerde

Innhold

1	Innledning	5
2	Bakgrunn for scenarier for økt sysselsetting	6
2.1	Færre på uføretrygd	6
2.2	Lavere sykefravær	7
2.3	Deltid til heltid.....	9
2.4	Økt sysselsetting blant innvandrere.....	10
2.5	Flere eldre i arbeid	12
2.6	Unge tidligere i arbeid	13
3	Forutsetninger for scenarier for økt sysselsetting	15
3.1	Om scenarioberegninger	15
3.2	Inntektseffekter for offentlig forvaltning av økt sysselsetting	16
3.3	Færre på uføretrygd	16
3.4	Lavere sykefravær	17
3.5	Deltid til heltid.....	18
3.6	Økt sysselsetting blant innvandrere.....	18
3.7	Flere eldre i arbeid	19
3.8	Unge tidligere i arbeid	20
4	Oppsummering	22

1 Innledning

I Meld. St. 14 (2020-2021) *Perspektivmeldingen 2021* skisseres det i kapittel 8 en rekke scenarioer for å illustrere potensialet for økt sysselsetting og mer effektiv ressursbruk, og den positive effekten det vil ha for offentlige finanser. Dette arbeidsnotatet presenterer bakgrunnen for de valgte scenarioene for økt sysselsetting, og det gis en teknisk dokumentasjon av de forutsetningene som er lagt til grunn. Økt sysselsetting gir både økte skatteinntekter og i mange tilfeller reduserte trygdeutgifter, og er derfor særlig gunstig for å styrke velferden og bedre offentlige finanser.

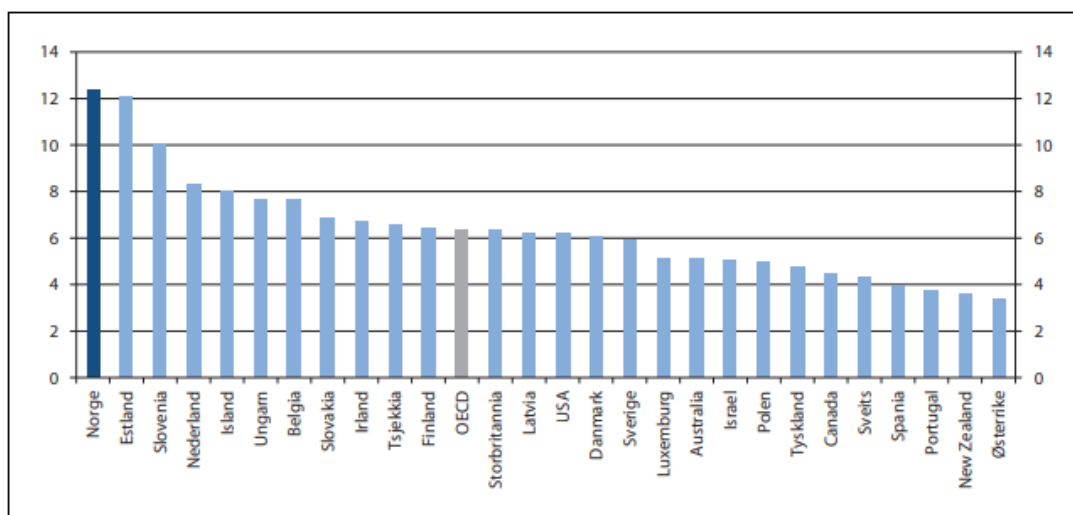
Scenarioene viser hvordan ulike antakelser om arbeidstilbudet påvirker offentlige finanser. Et scenario beskriver en mulig fremtidig tilstand og viser oss potensialet som ligger i økt sysselsetting. Det er ikke en prognose, men en fremskriving av økonomien for å belyse konsekvensene av mulige utviklingstrekk og valg. Beregningene illustrerer hvordan og i hvilken grad strategien for økt sysselsetting kan bidra til at offentlige finanser og velferdsstaten blir mer bærekraftig. Tilstandene som beskrives i scenarioene, vil kunne være krevende å oppnå i praksis. Det vil blant annet kreve betydelige endringer i virkemiddelbruk, noe som nødvendigvis tar tid å utrede og gjennomføre.

Det understrekes at anslagene er usikre og er basert på flere skjønnsmessige vurderinger. De gir likevel en illustrasjon på det store potensialet som ligger i tiltak for økt arbeidsinnsats for å sikre verdiskaping og velferd.

2 Bakgrunn for scenarier for økt sysselsetting

2.1 Færre på uføretrygd

Sammenlignet med andre land har Norge en svært høy andel mottakere av helserelaterte ytelser, se figur 2.1. De fleste i denne gruppen mottar uføretrygd. Mens andelen uføre i eldre aldersgrupper har gått noe ned de siste årene, har andelen unge uføre gått opp.

Figur 2.1 Antall mottakere av uføreytelser som andel av befolkningen 20-64 år¹. Prosent. 2017 eller siste tilgjengelige år

¹ Tall for nasjonale administrative registre. Figuren inkluderer andel mottakere av både varige og midlertidige uføreytelser, samt mottakere av sykepenger over to år. For Norge er uføretrygd og arbeidsavklaringspenger inkludert. For Sverige er sjukersättning og aktivitetsersättning inkludert. For Danmark viser figuren kun førtidspensjon.

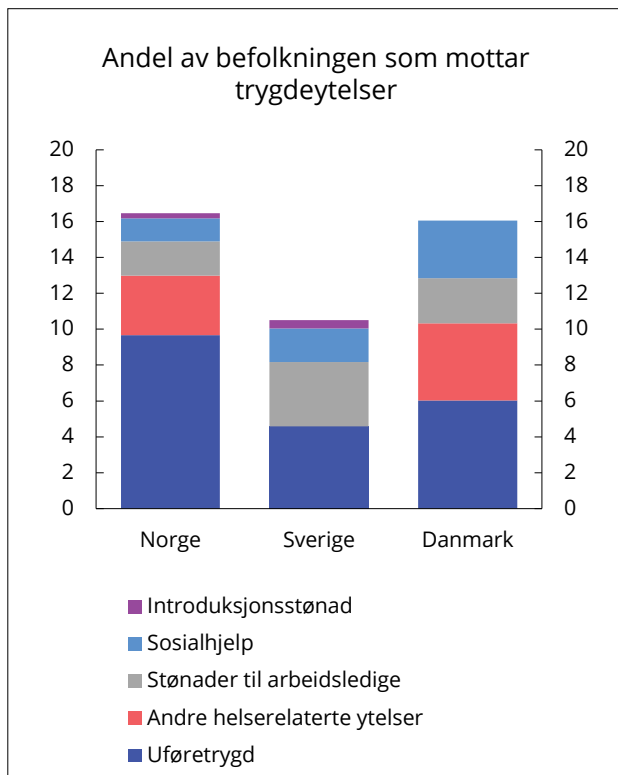
Kilde: OECD.

Som figur 2.2 viser er andelen mottakere av uføretrygd og andre helserelaterte ytelser betydelig høyere i Norge enn i Sverige og Danmark. Ved utgangen av 2019 var andelen uføre i aldersgruppen 20-64 år 4,6 pst. i Sverige, mens den var 9,7 pst. i Norge. For å lukke gapet mot svensk nivå innebærer det isolert sett at antallet personer som mottar uføretrygd i Norge må reduseres med i størrelsesorden 160 000 personer.

Sysselsettingsutvalget¹ viser til at mange som får uføretrygd i Norge, ville fått en annen ytelse i andre land, eller blitt forsørget av familien. Som figur 2.2 viser har Sverige i et normalår flere mottakere av arbeidsledighetsytelser og sosialhjelp enn Norge. Det tilsier at differansen i uføreandelen mellom Sverige og Norge ikke motsvares fullt ut gjennom økt sysselsetting i Sverige. Det er likevel god grunn til å tro at flere med helseutfordringer kommer i arbeid i Sverige enn i Norge. En rapport fra SSB² finner at sysselsettingen blant funksjonshemmede i Sverige er 16 prosentenheter høyere enn blant funksjonshemmede i Norge. Forskjeller i undersøkelsene mellom landene mener forfatterne kan forklare drøye 3 prosentenheter av differansen, men det meste av ulikheten skyldes reelle forskjeller i tilpasningen på arbeidsmarkedet. Et større omfang av lønnskudd i Sverige kan forklare opp mot 6 prosentenheter av forskjellen, mens om lag 7 prosentenheter er uforklart.

¹ NOU 2021: 2 *Kompetanse, aktivitet og inntektssikring – Tiltak for økt sysselsetting*.

² Næsheim, H. og Sundt, C. (2016). *Funksjonshemmede på arbeidsmarkedet i Norge og Sverige i 2015. Årsaker til ulik andel sysselsatte*. Rapport 2016:42. Oslo: Statistisk sentralbyrå

Figur 2.2 Andelen av befolkningen som mottar trygdeytelser i alderen 20-64 år.¹ Prosent. 2019

¹ Mottakere av sykepenger og alderspensjon er ikke inkludert. For Norge inkluderer «andre helserelevante ytelser» arbeidsavklaringspenger, mens dagpenger, overgangsstønad og tiltakspenger er inkludert i «stønader til arbeidsledige». Tallene er korrigert for dobbelttelling.

Kilder: Arbeids- og velferdsetaten, SSB, Statistikmyndigheten SCB og Jobindsats.dk.

Å redusere antall uføre kan enten skje gjennom redusert tilstrømming fra sykepenger og arbeidsavklaringspenger, eller ved at flere går ut av uføreordningen og over i arbeid. Å lykkes med en betydelig nedgang i antall uføre vil trolig kreve omfattende endringer i trygdesystemet. Av dem som sluttet å motta uføretrygd i 2019, gikk kun i overkant av 3 pst. over i jobb.

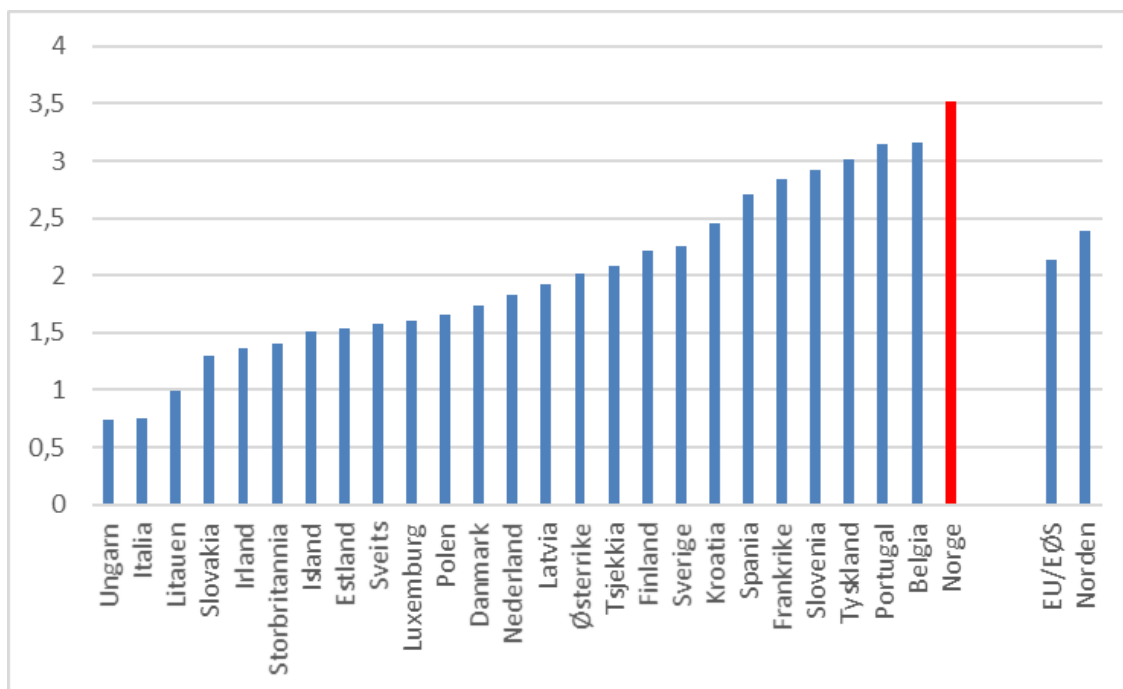
Sysselsettingsutvalget har foreslått et forsøk med arbeidsorientert uføretrygd for nye uføre under 30 år. For at en slik reform skal ha stor effekt på sysselsettingen blant uføre, må den trolig utvides til å gjelde alle uføremottakere. Sysselsettingsutvalget har også foreslått endringer i sykepengeordningen for å redusere langtidsfraværet, samt foreslått tiltak for å redusere tilstrømmingen av unge til arbeidsavklaringspenger.

2.2 Lavere sykefravær

Norge har et svært høyt sykefravær sammenlignet med andre OECD-land, se figur 2.3. Sykefraværet i 2019, målt i AKU, var 3,5 pst. i Norge, 2,3 pst. i Sverige og 1,7 pst. i Danmark. Sysselsettingsutvalget peker på at det ikke er grunn til å tro at forskjellen i sykefraværet skyldes at befolkningen i Norge har dårligere helse eller at arbeidslivet er tøffere i Norge enn i andre land.

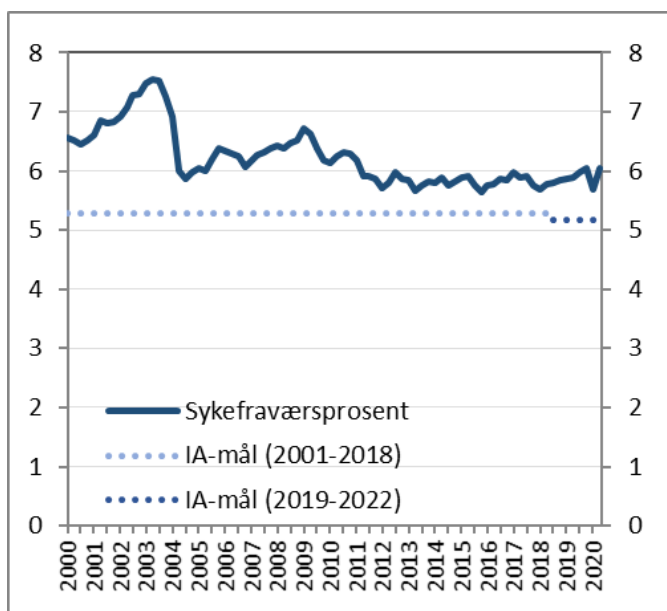
Sykefraværet i Norge nådde toppen i 2003, og gikk ned kraftig i 2004, se figur 2.4. Nedgangen i 2004 må ses i sammenheng med regelverkendringer, som la økt vekt på aktivitet og mer bruk av graderte sykemeldinger. Det ble lagt økt vekt på å bruke gradert sykmelding fremfor aktiv sykmelding. Samtidig ble sykmelder pålagt å dokumentere behovet for fortsatt inaktivitet etter åtte

ukers sykmelding. Disse regelverksendringene bidro til en kraftig nedgang i sykefraværet.³ Mer konsekvent håndheving av aktivitetskravene har vist seg å redusere sykefraværet. Sykefraværet har de siste ti årene vært forholdsvis stabilt på nær 6 pst. Målene om redusert sykefravær i IA-avtalene har ikke blitt nådd.

Figur 2.3 Sykefravær i Europa, 2019. Prosent av antall sysselsatte

Kilde: Eurostat, arbeidskraftundersøkelsen (AKU) og NOU 2021:2.

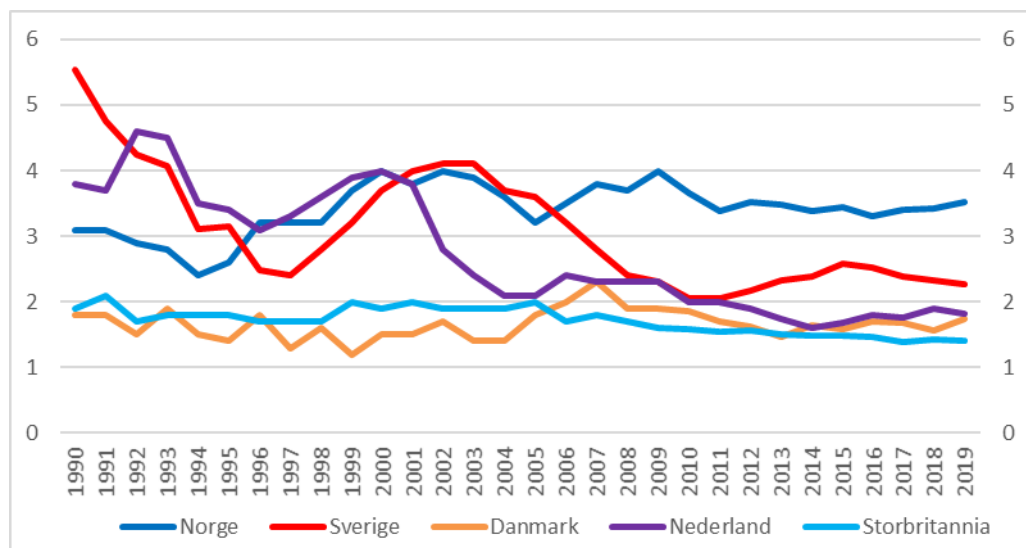

Figur 2.4 Utviklingen i sykefraværet i Norge, 2000-2019. Prosent av avtalte dagsverk

Kilde: Statistisk sentralbyrå og faggruppen for IA-arbeidet.

³ Markussen, S., A. Mykletun, og K. Røed (2012). *The Case for Presenteeism - Evidence from Norway's Sickness Insurance Program*. Journal of Public Economics 96, 959-972.

Erfaringer fra Norge og andre nordeuropeiske land tyder på at sykefraværet kan reduseres betydelig. Både Sverige og Nederland hadde høyere sykefravær enn Norge på slutten av 1990-tallet, se figur 2.5. Sykefraværet i disse landene har siden blitt redusert til et betydelig lavere nivå enn i Norge. Utredningen fra sysselsettingsutvalgets ekspertgruppe⁴ drøfter reformer i sykepengeordningen i disse landene nærmere.

Figur 2.5 Sykefraværutviklingen i utvalgte nordeuropeiske land, 1990-2019. Prosent av antall sysselsatte personer.

Kilde: Eurostat og NOU 2021:2.

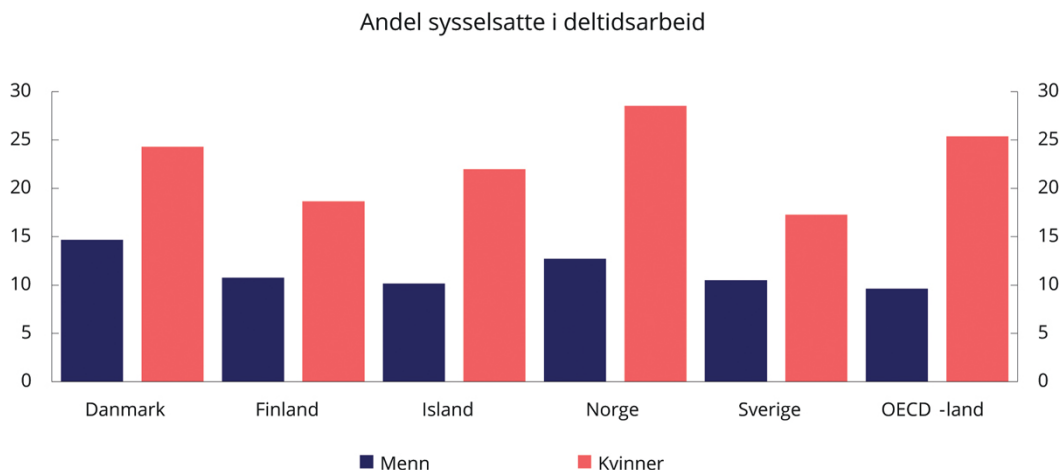
2.3 Deltid til heltid

Gjennomsnittlig avtalt arbeidstid per uke er lav i Norge sammenlignet med andre land. Norge har litt lavere tariffbestemt arbeidstid enn de fleste andre OECD-land, og forholdsvis mange jobber deltid, se figur 2.6. Høy arbeidsinnsats avhenger vel så mye av arbeidstiden som av antallet sysselsatte. I takt med at vi har blitt rikere har gjennomsnittlig arbeidstid gått ned. Flere kvinner i arbeid har medført at flere av de sysselsatte jobber deltid. Flere heltidsansatte og færre på deltid vil øke den samlede arbeidsinnsatsen. Over tid er det en tendens til at høyere utdanning leder til høyere stillingsandel.

Det meste av deltiden i Norge er frivillig, men mange deltidsansatte ønsker også å jobbe mer. I 2019 jobbet 18,3 pst. av de deltidssysselsatte ufrivillig deltid, mens rundt 10 pst. oppfyller kravene til å bli definert som undersysselsatt.⁵

⁴ NOU 2019: 7 *Arbeid og inntektssikring – Tiltak for økt sysselsetting.*

⁵ Tallet 18,3 pst. viser til at man ønsker lengre arbeidstid, men uten nødvendigvis å ha forsøkt å oppnå dette. Undersysselsatte er de som ønsker lengre arbeidstid, som har forsøkt å få lengre arbeidstid og kan starte med lengre arbeidstid i løpet av 4 uker (AKU, 15-74 år).

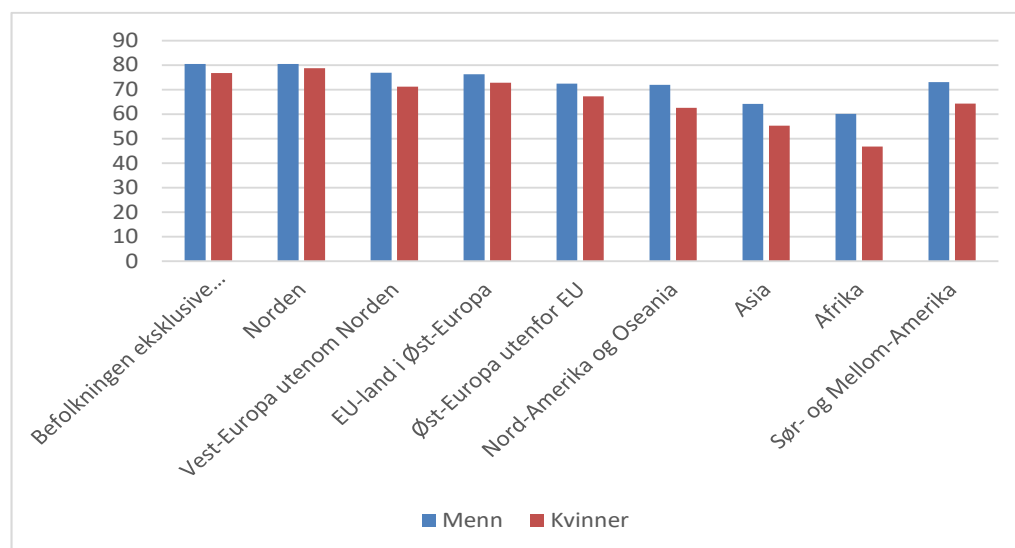
Figur 2.6 Andel sysselsatte i deltidsarbeid. Prosent. 2019

Kilde: OECD.

2.4 Økt sysselsetting blant innvandrere

Innvandrere har med få unntak lavere sysselsettingsandeler enn majoritetsbefolkningen. Særlig gjelder det innvandrere fra Afrika og Asia, og da særlig for kvinner, se figur 2.7. Velferdssamfunnet er avhengig av at mange deltar i arbeidslivet. Fremover vil innvandrere utgjøre en stadig større andel av befolkningen i yrkesaktiv alder. Det er viktig at også denne gruppen har høy andel i arbeid.

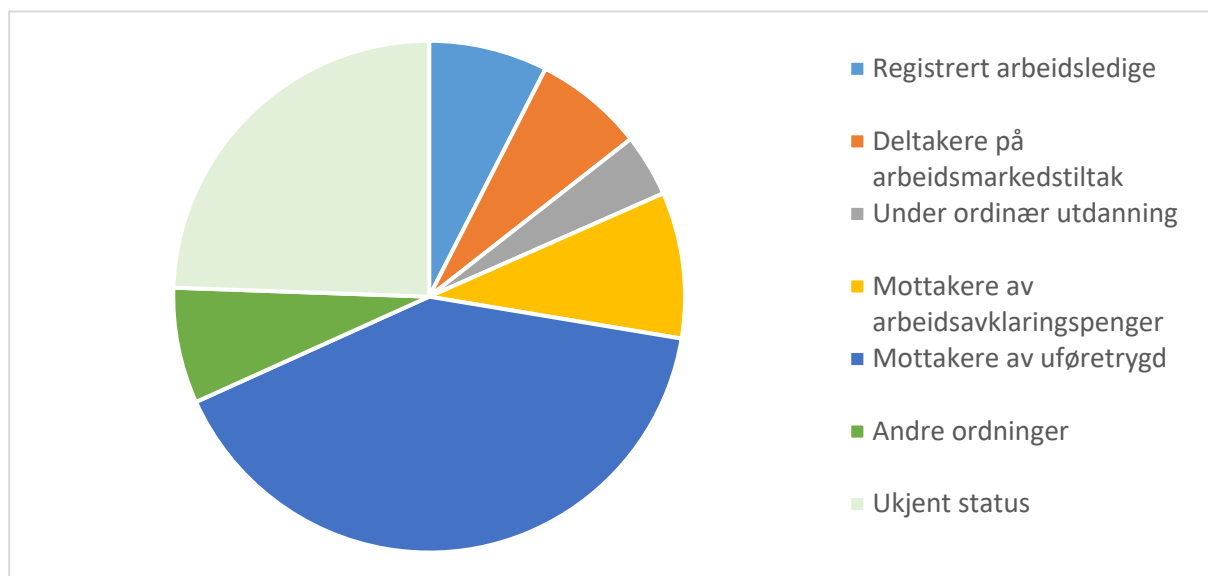
Kunnskap og ferdigheter styrker den enkeltes muligheter i arbeidsmarkedet. Høyere utdanningsnivå gir bedre muligheter for å komme i jobb. Innvandrere har i hovedsak lavere utdanningsnivå enn den øvrige befolkningen. Det gjelder særlig flyktninger og gjenforente familiemedlemmer til flyktninger hvor en høy andel kommer uten tilstrekkelig kompetanse til å delta i norsk arbeidsliv. Over 30 pst. av innvandrerne fra land utenfor EU mangler formell utdanning over grunnskolenivå. Blant flyktningene mangler over halvparten slik utdanning.

Figur 2.7 Antall sysselsatte. Prosent av befolkningen i 2019

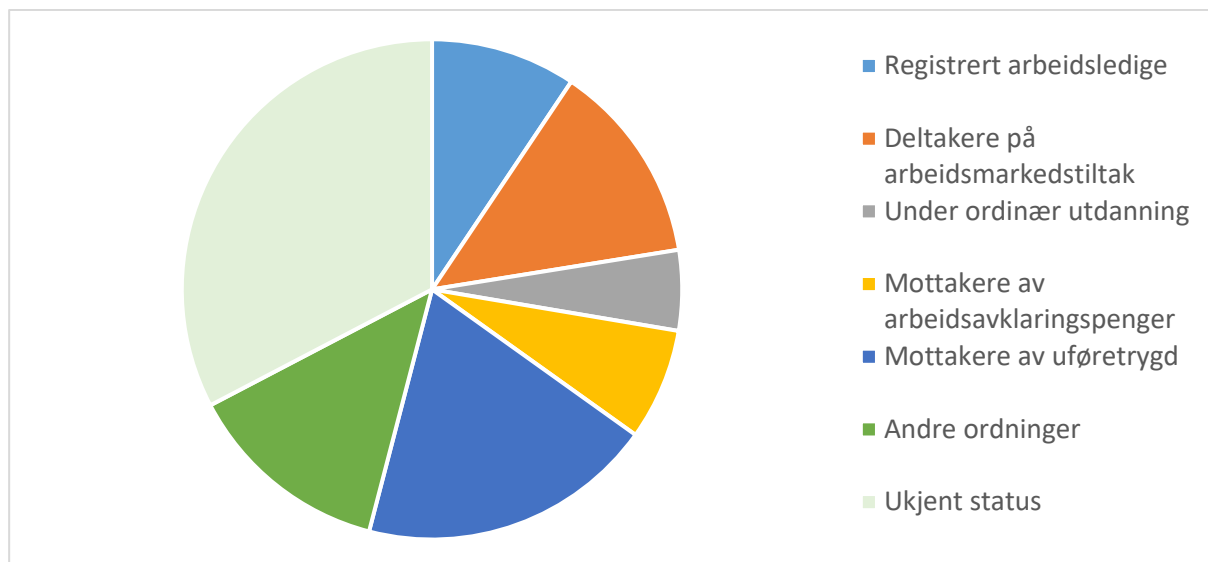
Kilde: SSB.

Sammenlignet med den øvrige befolkningen er en lavere andel av de ikke-sysselsatte fra landgruppe 3⁶ mottakere av arbeidsavklaringspenger eller uføretrygd, se figurene 2.8 og 2.9. Dette skyldes til dels at andelen uføremottakere i denne gruppen er noe lavere enn i den øvrige befolkningen, blant annet grunnet kortere trygdetid og lavere gjennomsnittsalder. Sammenlignet med den øvrige befolkningen har en langt høyere andel av de ikke-sysselsatte fra landgruppe 3 ukjent status, noe som trolig innebærer at de forsørges av familien. Samtidig er det en høyere andel som deltar på arbeidsmarkedstiltak, er registrert arbeidsledige eller som mottar andre ytelser, som f.eks. sosialhjelp, kontantstøtte og overgangsstønad. En økning i sysselsettingen i denne gruppen vil trolig innebære en reduksjon i trygdeutbetalinger, samtidig som effekten på utgiftssiden vil være dempet av at 1/3 av de ikke-sysselsatte ikke mottar en ytelse.

Figur 2.8 Registrert status for ikke-sysselsatte 30-61 år, 2019. Hele befolkningen.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

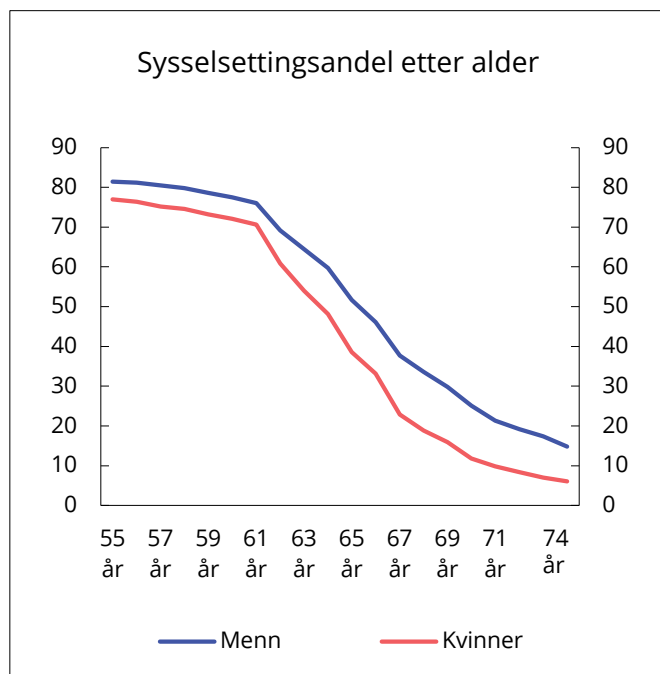
Figur 2.9 Registrert status for ikke-sysselsatte 30-61 år, 2019. Landgruppe 3.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

⁶ Landgruppe 3 består av Afrika, Asia, Sør- og Mellom-Amerika og land i Øst-Europa som ikke er med i EU.

2.5 Flere eldre i arbeid

Det er særlig etter fylte 62 år at mange slutter å jobbe, se figur 2.10. Valg av tidspunkt for å gå av med pensjon henger blant annet sammen med utdanningsnivå, helse, samt incentiver og muligheter til å fortsette i jobb. Pensjonsordningene spiller også en rolle, og særlig aldersgrensen for når det er mulig å ta ut alderspensjon, som er 62 år.

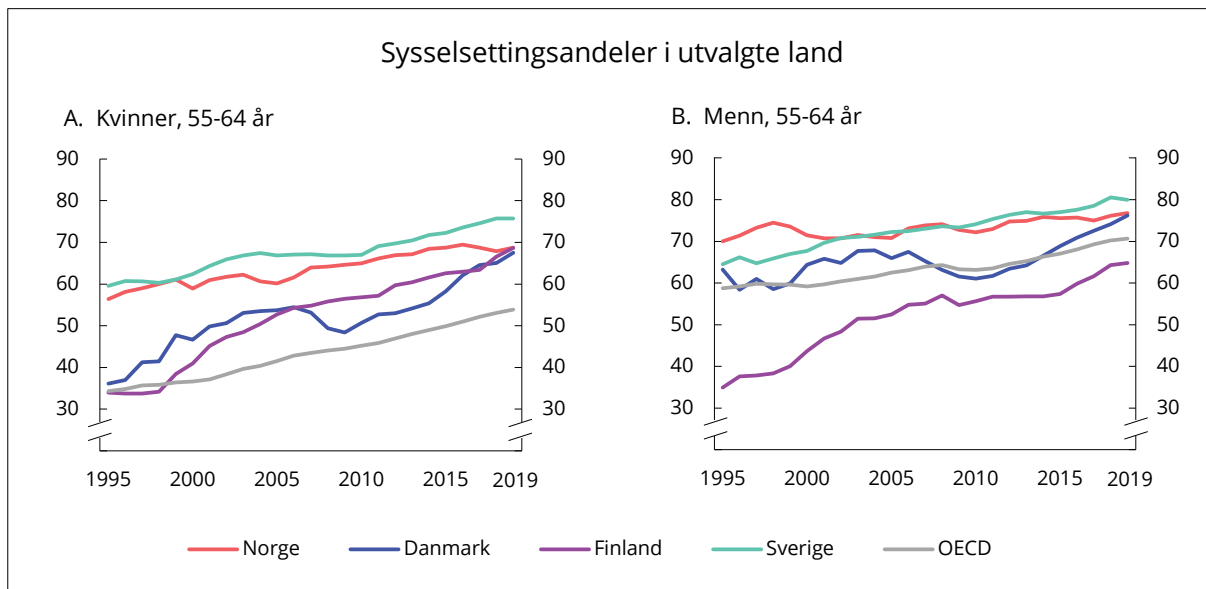

Figur 2.10 Andel sysselsatte i befolkningen per 4. kvartal 2019, etter kjønn og alder. Prosent

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Forlengt yrkeskarriere blant eldre kan bidra til å bedre offentlige finanser vesentlig. Pensjonsreformen fra 2011 har allerede bidratt til høyere sysselsetting blant eldre, og samme oppadgående utvikling ser vi i våre naboland, se figur 2.11. Vi kan vente en ytterligere økning i sysselsettingen blant eldre fremover. Omleggingen av offentlig tjenestepensjon vil bidra til at også offentlig ansatte får sterkere incentiver til å stå lenger i arbeid.⁷ Sysselsettingen blant eldre har økt sterkere i enkelte av våre naboland enn hos oss. Det illustrerer at vi har et potensial for fortsatt økning. Frem mot 2060 anslås forventet levealder ved fødsel å øke med 7 år. Hovedårsaken er at vi lever lenger, og særlig vil andelen eldre over 75 år øke sterkt. Perspektivmeldingen 2021 illustrerer i kapittel 7, boks 7.4, at endringer i den såkalte *demografiske forsørgelsesbyrden*, målt ved forholdet mellom personer som er 67 år og eldre og personer i alderen 20–66 år, svekker offentlige finanser i betydelig grad frem mot 2060. Offentlige finanser vil derfor bedres hvis flere eldre jobber lenger. I basisforløpet i meldingen legges det til grunn at eldre mellom 62 og 74 år forlenger sin yrkesaktivitet med 2 år. Dette anslås å motvirke om lag 2/3 av effekten av levealdersjusteringen på pensjonsnivåene.

⁷ Se nærmere omtale i Meld. St. 14 (2020-2021) *Perspektivmeldingen 2021*, kapittel 9.

Figur 2.11 Sysselsettingsandeler i alderen 55–64 år i utvalgte land. Prosent

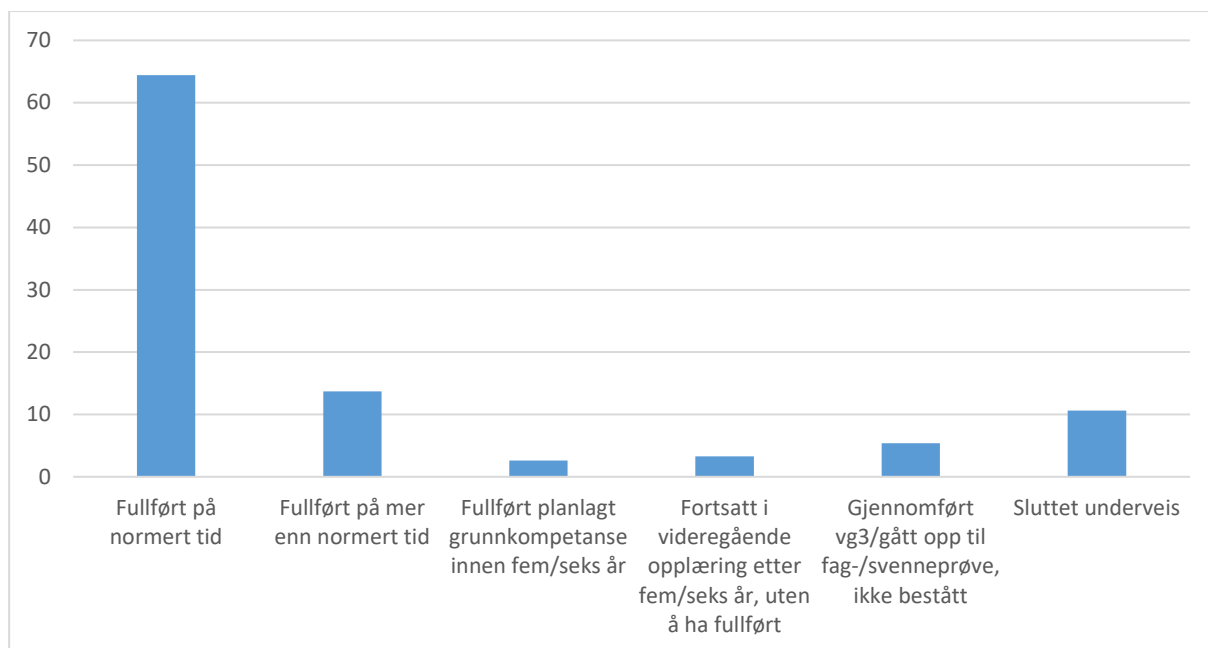
Kilde: OECD.

2.6 Unge tidligere i arbeid

Både andelen som fullfører videregående opplæring og andelen som fullfører høyere utdanning innen et gitt antall år, har vist en positiv utvikling de siste årene. Likevel er det fortsatt et potensial for å få unge raskere inn i og gjennom utdanning. 22 pst. av norske studenter venter mer enn to år fra avsluttet videregående skole til de begynner på høyskole eller universitet, og gjennomstrømmingen i både høyere utdanning og videregående utdanning kan bli bedre. 22 pst. av de unge fullfører ikke videregående opplæring i løpet av seks år, ifølge SSB. De fire søylene lengst til høyre i figur 2.12 viser status for disse elevene fem/seks år etter at de startet i videregående opplæring i 2013.

Av studentene som startet på en universitets- eller høyskoleutdanning for første gang i 2011, fullførte 66 pst.⁸ en grad i løpet av åtte år. Andelen som fullførte studiene, var størst blant de yngste studentene. Hvis de unge gjennomfører utdanningen raskere, kan de komme tidligere ut i arbeidslivet. Det er positivt for offentlige finanser. Figur 2.13 viser at det er et potensial for at flere fullfører høyere utdanning raskere. Av studentene som startet på en 3-årig bachelorgrad i 2014, fullførte under halvparten på normert tid.

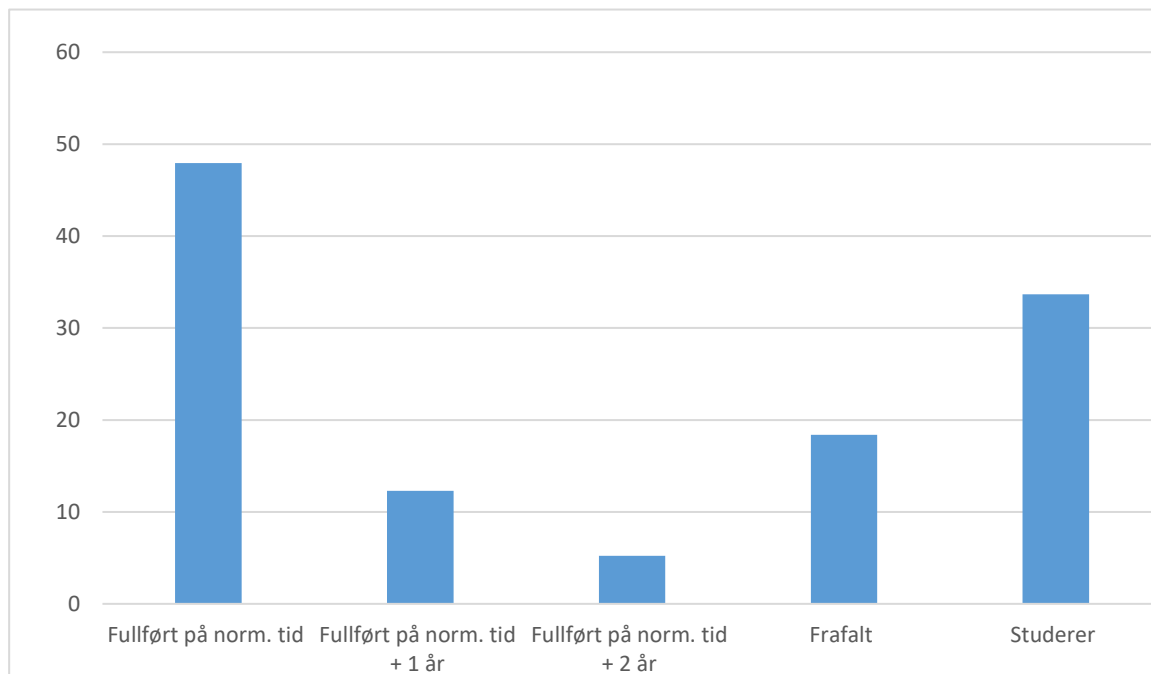
⁸ Tallet er fra SSB, og SSB oppgir at tallene for 2011 ble rettet 3. desember 2020. Dessverre kom ikke denne rettelsen med i Perspektivmeldingen, og tallet for studenter som fullførte en grad er i meldingen oppgitt til 68 pst. i løpet av åtte år.

Figur 2.12 Gjennomføring av videregående opplæring. Status fem/seks år¹ etter start i vg1 i 2013

¹ Seks år etter start i vg1 for elever som begynte på ett av de yrkesfaglige utdanningsprogrammer, og fem år for elever som begynte på ett av de studieforberedende programmer.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 2.13 Gjennomføring av høyere utdanning, 3-årig bachelorgrad. Kullet som startet høsten 2014. Prosent

Kilde: Database for statistikk for høgre utdanning.

3 Forutsetninger for scenarier for økt sysselsetting

3.1 Om scenarioberegninger

Tabell 3.1 oppsummerer effektene av ulike scenarier over en tiårsperiode. Beregningene illustrerer hvordan og i hvilken grad strategien for økt sysselsetting kan bidra til å styrke offentlige finanser og gjøre velferdsordningene mer bærekraftig. Økt arbeidsdeltakelse vil styrke velferden og budsjettene og er viktige skritt for å kunne opprettholde gode offentlige velferdsordninger i fremtiden. Økt deltakelse og inkludering er dessuten viktig for den enkelte og for å redusere ufrivillig utenforskap og motvirke inntektsulikhet.

Tabell 3.1 Scenarier for økt sysselsetting for kommende tiårsperiode. Samlet effekt for sysselsatte personer. Årlig effekt for offentlige finanser. Personer og 2021-kroner¹⁾

Scenario	Sysselsatte personer	Heltids-ekvivalenter	Omregnet til gj.snittlig antall sysselsatte (87% stilling) ³⁾	Offentlige finanser, mrd. 2021-kroner			
				Økte inntekter	Reduserte utgifter	Samlet per år	Effekt om 10 år
Redusert antall uføre	80 000	52 000 ²⁾	60 000	2,1	2,3	4,4	44
Redusert sykefravær	22 000	19 000 ³⁾	22 000	1,1	0,9	2,0	20
Deltid til heltid	70 000	70 000	70 000	3,0		3,0	30
Økt sysselsetting innvandrere	24 000	22 000	25 000	0,8	0,2	1,0	10
Flere eldre i arbeid	46 000	28 000 ⁴⁾	32 000	1,2	0,0	1,2	12
Tidligere i arbeid	10 000	9 000 ⁵⁾	10 000	0,4	0,1	0,5	5

¹⁾ Beregnet i 2019-priser, men omregnet til 2021-priser med utgangspunkt i trend-BNP. I Perspektivmeldingen er tallene for sysselsatte personer oppgitt avrundet på følgende måte:

- redusert antall uføre: 80 000 sysselsatte personer,
- redusert sykefravær: tilsvarende 20 000 sysselsatte personer,
- deltid til heltid: 70 000 sysselsatte personer i full stilling,
- økt sysselsetting blant innvandrere: 20 000 sysselsatte personer.

²⁾ Arbeidstid/gjennomsnittslønn tilsvarende 75 pst. for en gjennomsnittlig lønnstaker. I 2019 var forholdet mellom antall sysselsatte årsverk og antall sysselsatte personer 0,87. Dette innebærer en forutsetning om 65 pst. stilling.

³⁾ Arbeidstid tilsvarende gjennomsnittet for sysselsatte (87 pst. stilling).

⁴⁾ Arbeidstid på 70 pst. av en gjennomsnittlig lønnstaker (som jobber 87 pst. stilling), dvs. nærmere 60 pst.

⁵⁾ Arbeidstid som gjennomsnittet, dvs. på 87 pst.

Kilde: Finansdepartementet.

Økt sysselsetting vil i noen grad også øke folketrygdens utgifter til sykepenger, fødselspenger og dagpenger ved ledighet, og denne effekten kan anslås til i alt 4 pst. av økningen i lønnsgrunnlaget. I tabell 3.1 er utgiftsøkningen til sykepenger, fødselspenger og dagpenger trukket fra. Økt sysselsetting vil også gi økte utgifter til alderspensjon, men disse utgiftene får lite å si i kommende tiårsperiode.

Koronapandemien påvirker situasjonen på arbeidsmarkedet og bruken av helserelaterte ytelser som sykepenger, både i Norge og land vi sammenligner oss med. Utslagene pandemien gir på sysselsetting, arbeidsledighet og sykefravær kan endres raskt, blant annet som følge av smitte situasjonen og behov for smitteverntiltak. Scenariene tar derfor utgangspunkt i nivåer før virusutbruddet.

Enkelte av scenarioene overlapper, og noen av scenarioene vil kunne ha innvirkning på de andre. Eksempelvis kan inkludering i arbeidslivet av personer med helserelaterte utfordringer påvirke både sykefraværet og deltidsandelen. Tallene kan derfor ikke summeres til en anslått totaleffekt.

Scenarioene er laget slik at tilstanden som beskrives, skal kunne oppnås innen ti år, men forteller ikke hvilke tiltak som er nødvendige for å komme dit. Det ville kreve betydelige endringer i virkemiddelbruk og konkrete endringer i dagens politikk å oppnå flere av disse tilstandene.

De beregnede effektene må ses på som avvik fra de langsiktige fremskrivingene (basisalternativet) i kapittel 7 i Perspektivmeldingen 2021. Der ble det i hovedsak lagt til grunn at ulike gruppers tilknytning til arbeidsmarkedet holdes uendret fra i dag, med unntak av en gradvis økning i yrkesdeltakelsen blant eldre.

3.2 Inntektseffekter for offentlig forvaltning av økt sysselsetting

Bidraget til offentlige finanser i tabell 3.1 fremkommer ved direkte avlesing av utslag på inndekningsbehovet av sysselsettingsendringene i de ulike scenariene. Beregningene av inndekningsbehovet tar utgangspunkt i periodebudsjettbetingelsen

$$(1) \quad t \cdot Y + \text{SOB} = U \Rightarrow t = U/Y - \text{SOB}/Y$$

Her er U offentlige utgifter som skal finansieres ved oljepengebruk (SOB) og skatteinntekter gitt ved produktet av en makro skattesats t og fastlands-BNP (Y).

Inndekningsbehovet i periode s (ib_s) er gitt ved endringen i makroskattesatsen fra periode 0 (startåret) til periode s :

$$(2) \quad ib_s = t_s - t_0 = U_s/Y_s - U_0/Y_0 - (\text{SOB}_s/Y_s - \text{SOB}_0/Y_0)$$

En positiv sysselsettingsendring, det vil si en økning i sysselsettingen i periode s sammenlignet med basisforløpet, vil redusere inndekningsbehovet gjennom en økning i fastlands-BNP (Y_s). For et gitt nivå på utgiftene (U_s), vil det dermed være rom for å redusere makroskattesatsen t_s . Det er denne reduksjon i makroskattesatsen – det vil si reduksjonen i skattene målt som andel av BNP – som måles av som endringen i inndekningsbehovet frem mot periode s (ib_s). I tabellen oversettes dette tallet til økte inntekter målt i mrd. 2021-kroner ved å beregne hvor mye en endring i inndekningsbehovet med x prosentenheter utgjør av nivået på beregnet trendnivå for fastlands-BNP i 2021.

Merkelappen «økte inntekter» i tabellen er litt unøyaktig i forhold til hvordan beregningene er gjennomført. I beregningene bidrar økt sysselsetting til økt skattegrunnlag for et gitt nivå på utgiftene som skal finansieres (og et gitt nivå på finansieringsbidraget fra SPU). Dette åpner for å redusere skattesatsene. Av hensynet til fremstillingen har vi likevel ment det er hensiktsmessig å bruke merkelappen «økte inntekter» på bidraget fra endret skattegrunnlag til endret inndekningsbehov. Dette gjelder også scenarioet med redusert sykefravær, men her er inntektseffekten i liten grad knyttet til skatt fra lønnstakere jf. at samlet skatt på lønn og sykelønn ikke endres i særlig grad. Økningen i fastlands-BNP og skattegrunnlag ved redusert sykefravær genererer økte skatteinntekter gjennom økte avgifter (blant annet gjennom den økningen i konsum som følger med økingen i fastlands-BNP). Dette er samme type effekter som i de øvrige scenarioene. For direkte skatter kan økningen i scenarioet med redusert sykefravær knyttes til økte skatteinntekter fra driftsinntekter, mens de i de øvrige scenarioene i hovedsak kan knyttes til økte direkte skatter på lønnsinntekter.

3.3 Færre på uføretrygd

Scenarioet er basert på at uføreandelen i Norge reduseres slik at halvparten av forskjellen mellom det norske og det svenske nivået utjevnes over en tiårsperiode. Dette krever om lag 80 000 færre uføretrygdede, og i scenarioet legges det til grunn en tilsvarende økning i sysselsettingen. Det legges til grunn at økningen skjer gradvis over en tiårsperiode, med en økning i sysselsettingen på 8 000 personer per år frem mot 2031. Gjennomsnittlig inntekt før uførhet utgjør om lag 75 pst. av gjennomsnittlig årslønn. Det skyldes trolig en kombinasjon av høyt innslag av lavinntektsyrker

og deltid, men det finnes ingen enkel måte å gi en presis dekomponering av hva inntektsforskjellen skyldes. I modellberegningene er det rent teknisk lagt til grunn at de tidligere uføre går inn i arbeidsmarkedet med en arbeidstid som tilsvarer 75 pst. av gjennomsnittlig arbeidstid. Det har lite å si for utfallet om det legges til grunn lavere lønn eller lavere timeverk.

Den økte sysselsettingen vil gi om lag 21 mrd. kroner i økte offentlige inntekter samlet for perioden 2022-2031, dvs. om lag 2,1 mrd. kroner per år. I tillegg til inntektseffekten vil utgiftene til uføretrygd gå ned med anslagsvis 23 mrd. kroner, dvs. om lag 2,3 mrd. kroner per år. Det er i beregningene lagt til grunn en gjennomsnittlig uføretrygd på 285 000 kroner.

Summen av inntekts- og utgiftseffekten utgjør 4,4 mrd. kroner i økt handlingsrom per år frem mot 2031. Med full effekt om ti år vil dette scenarioet øke handlingsrommet i 2031 med 44 mrd. kroner.

3.4 Lavere sykefravær

Sykefraværet i Norge er høyere enn i Sverige. Dersom forskjellen i sykefraværet mellom Norge og Sverige ble redusert med to tredjedeler basert på tall for 2019, ville det kunne redusere antallet sysselsatte som er fraværende fra arbeid med om lag 22 000 personer i Norge. For å beregne effekten på timeverkene er det tatt utgangspunkt i den faktiske gjennomsnittlige arbeidstiden i 2019. I 2019 var forholdet mellom antall sysselsatte årsverk og antall sysselsatte personer 0,87. Legger vi dette til grunn, vil 22 000 færre fraværende kunne gi 19 000 flere årsverk.

Rent teknisk vil redusert sykefravær bidra til å øke gjennomsnittlig arbeidstid for de sysselsatte. Gjennomsnittlig arbeidstid i 2019 var 1384 timer per sysselsatt. Legger vi dette til grunn, vil 22 000 færre fraværende fra arbeid isolert sett øke antall timeverk med 0,8 pst. Den økte sysselsettingen vil gi om lag 11 mrd. kroner i økte offentlige inntekter samlet for perioden 2022-2031, dvs. om lag 1,1 mrd. kroner per år.

Reduksjonen i sykefraværet vil redusere folketrygdens utgifter til sykepenges, arbeidsavklaringspenger og uføretrygd. Fravær utover arbeidsgiverperioden anslås å utgjøre 62 pst. av samlet antall fraværsdager i 2019. Ved å legge samme fordeling til grunn i scenarioet vil en reduksjon på 19 000 færre årsverk i sykefravær innebære en reduksjon på knappe 12 000 årsverk i den folketrygdfinansierte sykefraværsperioden. Det legges til grunn at utgiftene per sykepengeårsverk utgjør 456 439 kroner. Dette gir en innsparing på 540 mill. kroner per år, og en innsparing på 5,4 mrd. kroner i 2031.

Det legges til grunn at reduksjonen i sykefraværet over tid også vil føre til at færre går over på arbeidsavklaringspenger (AAP) og uføretrygd. Det er lagt til grunn at fraværsreduksjonen fordeler seg jevnt på alle varigheter, noe som innebærer at antall personer som bruker opp sykepengeretten, blir redusert med om lag 700 per år. Det legges til grunn at 54 pst. av de som bruker opp sykepengeretten, går over på AAP, og at 9,7 pst. går direkte over til uføretrygd. Alle som havner på AAP, antas å forbli der i 3 år, hvorpå 54,1 pst. av disse går videre til uføretrygd. Det legges til grunn årlig avgang fra uføretrygd (hovedsakelig til alderspensjon og død) på 6,3 pst. av middelbestanden. Forutsetningene er i tråd med faktiske overgangsrater i 2019. Det legges til grunn at gjennomsnittlig stønad per år er 255 000 kroner for AAP og 285 000 kroner for uføretrygd. Dette gir en innsparing på 1,7 mrd. kroner i utgiftene til AAP og 1,4 mrd. kroner til uføretrygd, eller 0,3 mrd. kroner årlig.

Med forutsetningene ovenfor anslås det at utgiftene til sykefravær, arbeidsavklaringspenger og uføretrygd gå ned med om lag 8,5 mrd. kroner samlet, eller i gjennomsnitt 0,9 mrd. kroner per år. Siden det tar tid før lavere sykefravær slår inn i lavere uføreandeler, øker innsparingen årlig frem mot 2031. Mens den årlige innsparingen i 2022 er 0,5 mrd. kroner, er innsparingen 1,1 mrd. kroner i 2031. Samlet effekt for offentlige finanser av at sykefravær reduseres slik at 2/3 av gapet mot Sverige lukkes, er i gjennomsnitt 2 mrd. kroner i økt handlingsrom per år, noe som øker handlingsrommet med 20 mrd. kroner i 2031.

3.5 Deltid til heltid

Ifølge registerbasert sysselsettingsstatistikk jobbet 610 000 arbeidstakere i aldersgruppen 20-66 år deltid i et eller annet omfang i 4. kvartal 2019. Dette utgjør 26 pst. av alle lønnstakere i denne aldersgruppen. På bakgrunn av den registerbasert statistikken anslås gjennomsnittlig stillingsbrøk for deltidsansatte til om lag 54 pst., se tabell 3.2.

Tabell 3.2 Lønnstakere. 4. kvartal 2019 etter stillingsprosent

Stillingsprosent	Antall lønnstakere
0-19	92 790
20-39	99 364
40-59	144 528
60-79	125 361
80-99	147 498
100 +	1 774 073

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Hvis hver fjerde som i dag jobber deltid (153 000 personer) i stedet jobbet heltid, ville det tilsvart en økning i sysselsettingen på om lag 70 000 personer regnet i heltidsekvivalenter.⁹ Det ville kunne gi det offentlige 30 mrd. kroner i økte inntekter for tiårsperioden samlet, eller 3,0 mrd. kroner per år.

Mange som jobber deltid, mottar samtidig en form for offentlig ytelse. Ved utgangen av 2019 var det om lag 60 000 personer som mottok uføretrygd som også var registrert i et arbeidsforhold. I dette scenariet er det ikke lagt til grunn at deltidsansatte som mottar uføretrygd eller andre helserelaterte trygdeytelser kommer over i heltidsstilling.

3.6 Økt sysselsetting blant innvandrere

Tall for 2019 for aldersgruppen 20-66 år viser at dersom sysselsettingsandelene etter alder og kjønn blant innvandrere fra landgruppe 3 (Afrika, Asia, Sør- og Mellom-Amerika og land i Øst-Europa utenom EU) ble lik som i majoritetsbefolkningen, ville sysselsettingen øke med 74 000 personer. For å illustrere potensialet i en vellykket integreringspolitikk kan vi anta at en tredjedel av gapet i arbeidsmarkedstilknytningen mellom innvandrere fra landgruppe 3 og majoritetsbefolkningen lukkes frem mot 2030. Det vil kunne øke sysselsettingen med 24 000 personer.

Samlet sett for tiårsperioden får det offentlige 9 mrd. kroner i økte inntekter, eller 0,9 mrd. per år. Inntektsanslaget er basert på at de innvandrere som kommer i jobb, har samme gjennomsnittsinntekt og samme gjennomsnittlige arbeidsmarkedstilknytning som gjennomsnittet i befolkningen (87 pst. stilling).

I tillegg til inntektsøkningen sparer det offentlige utgifter til diverse ordninger. Det er betydelig usikkerhet rundt anslag for dette, men besparelsen er anslått til 2,3 mrd. kroner samlet for tiårsperioden eller om lag 0,2 mrd. kroner per år, gitt følgende forutsetninger:

- **Introduksjonsstønad:** Det legges til grunn at 1/4 av den økte sysselsettingen kommer gjennom høyere overgang til arbeid og raskere gjennomføring av introduksjonsprogrammet. Endringer i introduksjonsprogrammet medfører at lengden på programmet er blitt fleksibelt, mellom tre måneder og fire år. Det legges til grunn at 600 flere personer årlig går over til arbeid etter at de har gjennomført programmet ett år raskere enn de ville gjort tidligere. Siden introduksjonsstønaden er tidsbegrenset, vil den langsiktige innsparingen komme på andre ytelser. Det legges til grunn at halvparten av de

⁹ Det legges til grunn at 153 000 deltidssysselsatte øker sin stillingsprosent opp til 100 pst. Det gir 70 000 flere heltidsekvivalenter.

600 personene ellers ville mottatt sosialhjelp (hele året) mens den resterende halvparten ville hatt en ukjent status, dvs. vært familieforsørget. Dette vil styrke budsjettet med 100 mill. kroner i 2021, men vil ikke gi noen ytterligere innsparing frem mot 2030.

- Økonomisk sosialhjelp: Det legges til grunn at 1/4 av den økte sysselsettingen (600 personer per år) kommer gjennom at flere sosialhjelpsmottakere (helårsmottakere) kommer i arbeid. Dette kan f.eks. skyldes aktivitetsplikt og annen oppfølging i ordningen. I tillegg vil det være færre mottakere av sosialhjelp som følge av at flere kommer i arbeid etter introduksjonsprogrammet, jf. omtale ovenfor. Dette vil gi en kumulativ nedgang i antall mottakere på 8 700. Dette vil styrke budsjettet med i gjennomsnitt 100 mill. kroner årlig i perioden 2021-2030, totalt 1 mrd. kroner samlet for tiårsperioden.
- Uføretrygd: Det legges til grunn at i av 1/6 (400 personer per år) av den økte sysselsettingen kommer gjennom redusert tilstrømming til uføretrygd. Det kan f.eks. skyldes strengere inngangsvilkår eller bedre oppfølging og tiltak i AAP-ordningen. Dette vil gi en kumulativ nedgang i antall mottakere på 4 000 personer. Dette vil styrke budsjettet med om lag 110 mill. kroner årlig.
- Ukjent status: Det legges til grunn at resten av sysselsettingsveksten (1/3 eller 800 personer per år) kommer gjennom at flere personer som ikke er offentlig forsørget kommer i arbeid. Sysselsettingsveksten i denne gruppen kan f.eks. skyldes et bedre introduksjonsprogram. Denne gruppen fullfører dog ikke programmet raskere og bruker litt tid på å finne seg jobb. I tillegg blir denne gruppen redusert som følge av at flere fullfører introduksjonsprogrammet raskere, jf. omtalen ovenfor. Økt sysselsettingsvekst i denne gruppen gir ikke lavere offentlige utgifter.

Innsparinger knyttet til reduserte utgifter til bostøtte og andre ytelser er ikke inkludert. Økte utgifter til sykepenge, dagpenge, alderspensjon etc. som følge av opptjente rettigheter er heller ikke inkludert i dette regnestykket.

3.7 Flere eldre i arbeid

Basisforløpet tar utgangspunkt i en økning i forventet levealder ved fødsel med syv år frem til 2060, basert på middelalternativet i de siste befolkningsfremskrivingene fra Statistisk sentralbyrå. Levealderen øker mer ved fødsel (6,7 år) enn ved inngangen til arbeidslivet (6,3 år ved en alder på 27 år) og vesentlig mer enn ved 62 år, som er det første året man ta ut alderspensjon (5,2 år). Disse forskjellene er større for menn enn for kvinner.

I basisforløpet i meldingen legges det til grunn at eldre mellom 62 og 74 år forlenger sin yrkesaktivitet med to år frem mot 2060. Dersom forventet levealder ved inngangen til arbeidslivet (27 år) øker med ett år, må dette møtes med åtte måneder forlengelse av arbeidslivet dersom pensjonsnivået skal opprettholdes, dvs. effekten av levealdersjusteringen på pensjonsnivået skal motvirkes. Dette innebærer at arbeidslivet må forlenges med litt over fire år når forventet levealder ved 27 år øker med 6,3 år slik det anslås i den siste befolkningsfremskrivingen. En forlengelse på to år vil da motvirke rundt halvparten av effekten av levealdersjusteringen på pensjonsnivåene.

Dersom kvinner og menn mellom 62 år og 74 år utsetter tilbaketrekningen fra arbeidsmarkedet med ytterligere ett år det neste tiåret sammenlignet med basisalternativet, vil det tilsvare en økt sysselsetting på om lag 46 000 personer. Det nøyaktige tallet (45 941) fremkommer ved at 62-74-åringene i 2030 tilordnes basisforløpets yrkesfrekvenser for 61-73-åringene. Vi har videre lagt til grunn at den forlengede yrkeskarrieren ledsages av lavere arbeidstid, anslagsvis 70 pst. av gjennomsnittlig arbeidstid (som i utgangspunktet er ca. 87 pst. av full stilling) slik at dette reelt sett tilsvarer om lag 60 pst. stilling. Med denne forutsetningen vil ett år lenger yrkesliv frem til 2031 på toppen av de to årene som allerede er lagt inn basisalternativet frem til 2060, være tilstrekkelig til å motvirke hele effekten av levealdersjusteringen på pensjonsnivåene for de nærmeste ti årene.

Den oppdaterte inntektseffekten (fra 2019-priser til 2021 priser) beregnet i tråd med beskrivelsen ovenfor blir 1,188 mrd. 2021-kroner regnet per år. Dette er alternativet hvor det legges til grunn lavere arbeidstid for mobilisert eldre arbeidskraft enn for gjennomsnittet. Inntektsøkningen blir således 1,2 mrd. kroner i året ved jevn innfasing gjennom perioden, eller 12 mrd. kroner for hele perioden sett under ett.

Økt sysselsetting vil også påvirke utgiftene til alderspensjoner. Her er det to effekter som trekker i hver sin retning. På kort sikt reduseres utgiftene når eldre jobber lenger, men i alle påfølgende år øker utgiftene pga. økt pensjonsopptjening og fordi effekten av delingstallet på pensjonsnivået blir mindre når det er færre år å dele på. For å forenkle er det sett bort fra begge disse effektene.

3.8 Unge tidligere i arbeid

I dette scenarioet ses det på virkningen av at unge kommer raskere gjennom utdanningssystemet og ut i arbeidslivet. Hvis de unge gjennomfører utdanningen ett år raskere, vil de komme ett år tidligere ut i arbeidslivet. Rent teknisk er scenarioet konstruert ved at yrkesfrekvensen for aldersgruppen 20-24 år er satt lik det veide gjennomsnittet av 20-24 år (80 pst.), kvinner 25-61 år (10 pst.) og menn 25-61 år (10 pst.). Samlet vil det over ti år kunne øke offentlige skatteinntekter med nærmere 4 mrd. kroner, eller om lag 0,4 mrd. kroner i årlig økning.

I tillegg vil det offentlige kunne spare utgifter som følge av reduserte kostnader til utdanning. Det er ikke åpenbart hvordan man skal beregne kostnadsbesparelsene av denne endringen. Vi har beregnet kostnadsbesparelsene ved at de som i dag bruker to år ekstra, i stedet bruker ett år, og de som i dag bruker ett år ekstra, i stedet bruker et halvt år. Til sammen vil det føre til at det til enhver tid vil være 9 900 færre studenter, avrundet til 10 000.

Vi prøver å holde regnestykket så enkelt som mulig og antar at de 10 000 færre studentene ville vært deltakere på et ettårig studieprogram i kategori D. Utgiftene til disse studie plassene anslås til om lag 2,2 mrd. kroner årlig, se tabell 3.3.

*Tabell 3.3 Kostnaden ved 10 000 1-årige studie plasser, kategori D.
Årlig kostnad i mrd. kroner*

	Årlig kostnad
Basisbevilgning	1
Studiepoeng	0,5
Kandidater	0,4
Stipend	0,3
Totale utgifter	2,2

Kilde: Finansdepartementet.

Besparelsen på utgiftssiden av at det til enhver tid er 10 000 færre studenter vil likevel bli lavere enn 2,2 mrd. kroner. Vi må ta høyde for at kandidatene som bruker mer tid, a) i gjennomsnitt ikke ville fullført en ekstra grad på den besparte tiden, og b) har lavere studieintensitet enn gjennomsnittet.

Vi har ikke grunnlag for å anslå hvor mange studenter som vil øke gjennomstrømmingen ved å øke studieintensiteten eller hvor mange som vil redusere gradgjennomføringen. Skjønnsmessig antar vi at deltidsstudenter som gjennomfører raskere, vil redusere antall emner med halv progresjon. Det vil si at en student som går fra å bruke to år ekstra til å gjennomføre studiet ett år raskere, i gjennomsnitt reduserer studiepoengene tilsvarende et halvt år. Innsparingen fra reduserte bevilgninger til studiestipend og resultatbasert uttelling for studiepoeng anslås til 0,4 mrd. kroner om ti år. Basisbevilgningen gis uavhengig av studiepoengproduksjon, men den inngår likevel i institusjonenes studietilbud. Innsparingspotensialet fra redusert basisbevilgning anslås til 0,5 mrd. kroner om ti år. Videre antar vi at kun 20 pst. av studentene vil fullføre én grad mindre som følge av raskere gjennomstrømming. Dermed blir besparelsen av lavere resultatbasert uttelling til institusjonene på grunn av færre kandidater 20 pst., anslagsvis 0,1 mrd. kroner. Samlet anslår vi dermed en innsparing på om lag 1 mrd. kroner årlig.

Videre vil en raskere gjennomstrømning i utdanningssystemet kunne skje ved at man starter tidligere og/eller gjennomfører studiet raskere. Det legges rent teknisk til grunn at en tidligere studiestart ikke får innvirkning på offentlige utgifter, siden det antas at unge i denne perioden uansett livnærer seg selv (ev. blir forsørget av foreldre). En raskere gjennomføring av studiet vil derimot redusere det offentliges utgifter til studiestøtte. Scenarioet tar utgangspunkt i at en tredjedel starter tidligere og to tredjedeler gjennomfører raskere, og da kan den samlede utgiftsreduksjonen anslås til 0,7 mrd. kroner når scenarioet er fullt innfaset om tiår, se tabell 3.4.

Tabell 3.4 Økte inntekter og reduserte utgifter i scenario der unge kommer tidligere i arbeid

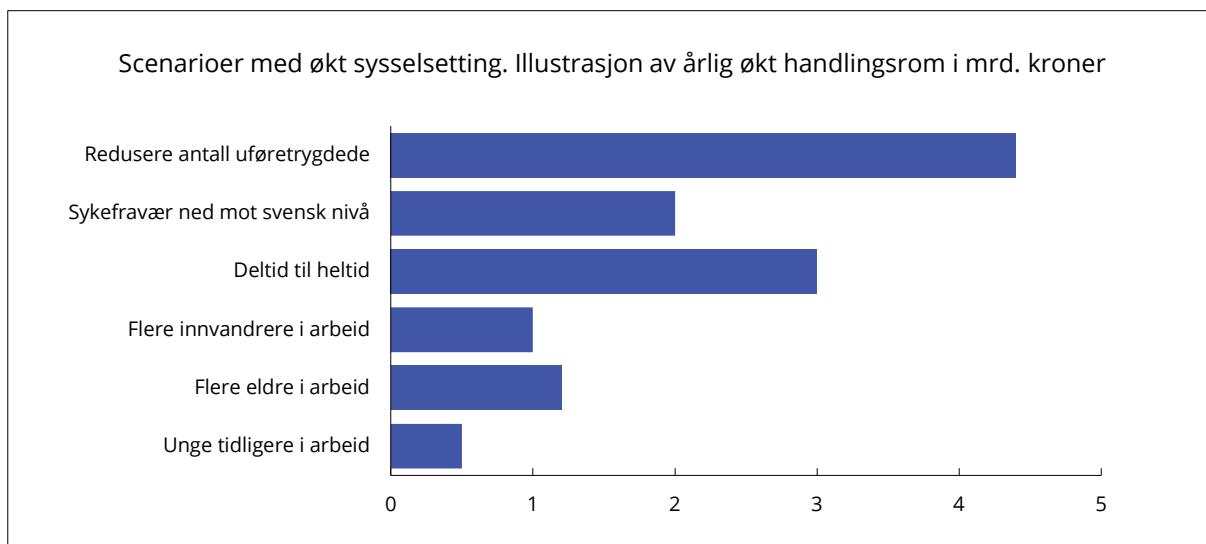
	Full effekt
Økte skatteinntekter	4 mrd.
50 pst. av resultatbasert uttelling for studiepoeng og stipend	0,4 mrd.
50 pst. av basisbevilgning	0,5 mrd.
20 pst. av resultatbasert uttelling for kandidater	0,1 mrd.
Samlet utgiftsreduksjon, dersom reduksjonen skyldtes at alle gjennomførte raskere	1,0 mrd.
Samlet utgiftsreduksjon i scenariet, der en tredjedel starter tidligere og to tredjedeler gjennomfører raskere	0,7 mrd.
Totalt	4,7 ≈ 5 mrd.

Kilde: Finansdepartementet.

Gitt usikkerheten beheftet ved denne typen beregninger har vi gjennomgående avrundet anslagene vi har oppgitt i Perspektivmeldingen. Den samlede styrkingen av offentlige finanser – dvs. både skatte- og utgiftseffekten – av at unge kommer tidligere i arbeid anslås dermed til om lag 5 mrd. kroner om ti år, eller 0,5 mrd. kroner i årlig økt handlingsrom.

4 Oppsummering

Økt sysselsetting har et betydelig potensial for å styrke offentlige finanser, se figur 4.1. Økt sysselsetting vil bidra til økte skatteinntekter. I tillegg vil overgang fra trygd til arbeid redusere trygdeutgiftene. I Norge vil økt sysselsetting i stor grad ledsages av en slik dobbelgevinst, siden de fleste i arbeidsdyktig alder som ikke jobber, mottar en eller annen form for offentlig ytelse til livsopphold. I scenarioene ser man denne effekten særlig tydelig når det legges til grunn at økt sysselsetting gir en tilsvarende reduksjon i sykefravær eller uføretrygd.

Figur 4.1 Scenarioer med økt sysselsetting. Illustrasjon av årlig økt handlingsrom i perioden 2022–2031. Mrd. 2021-kroner

Kilde: Finansdepartementet.